

EXPLICACIÓ DEL TÍTOL DE BASÍLICA (II)

II. SÍMBOLS BASILICALS

EL CONOPEU O PARAIGUA BASILICALS

Quan una església és declarada basílica menor se li concedeix el dret de lluir al costat de l'altar major dues ensenyes pròpies de la dignitat pontifícia i que són signes de la unió especial d'aquella església amb el Papa: el **conopeu** i el **tintinacle**. Tots dos emblemes es posen al costat de l'altar major de basílica en les grans solemnitats i surten en les seves processons.

El nom de «**Conopeu**» ve del llatí (*canopeum*, una estructura conoide). Aquesta forma cònica és derivada i transformada de les tendes militars romanes, que tenien també forma conoide o cònica. Particularment recorda aquella tenda que servia a l'emperador.

En esdevenir una insígnia imperial, va passar a formar part de les del Pontífex Romà, el qual heretà. Allà on hi havia la tenda de l'emperador, hi havia també la seva casa, la seva presència; allà on hi ha el conopeu basilical, hi ha igualment la referència a la persona del Papa, indica que aquell espai és com casa seva. Així, a la Basílica de Sant Joan del Laterà, catedral del Bisbe de Roma, amb la seva residència adjunta, hi figurava des d'antic, a la seva façana, el conopeu. Aquesta ensenya passà a les altres basíliques romanes i, més tard, a les de fora de la Ciutat.

El conopeu es veu ja com una distinció pontifícia en el segle XIII. Un fresc de l'església de Sant Silvestre, a Roma, tocant a la dels *Quattro Santi Coronati*, mostra un clergue que aguanta sobre la persona del Papa, el conopeu o ombrel·la en senyal d'honor. També, amb motiu de la canonització de santa Birgita, a Roma, els canonges de *Sant Pere del Vaticà* sortiren a l'encontre del Papa amb la creu, el conopeu i el tintinacle. Al costat mateix de l'església de *Montserrat*, de Roma, n'hi ha una altra, la de l'*Arxiconfraria de Santa Caterina de Sena*, de la primera meitat del segle XVI, en l'abside de la qual hom pot veure-hi un fresc del pintor de Lió, Llorenç Pecheux, que representa l'entrada a Roma del papa Gregori XI, retornant de l'exili d'Avinyó, conduït per santa Caterina, que porta ella mateixa les regnes del cavall del Pontífex Romà. Doncs, en aquesta escena al costat del Papa, com protegint-lo, hi ha també el conopeu o paraigua basilical.

El conopeu té la tela de dos colors, unes **bandes daurades i vermelles, or i porpra**, que són els colors de l'Església romana fins a Pius VII. Diguem que, per això, al conopeu se li donava el nom també de «*Papilio*», papallona, ja que recordava els colors i la forma d'aquest insecte. Al final de les guerres napoleòniques d'Itàlia fou emprat el color blanc. El conopeu, a l'església està sempre mig plegat, sols s'obre del tot quan el Papa visita aquella basílica

Un altre nom del conopeu és el d'«**Ombrel·la**». Remet ja sigui a la forma que té, de paraigua o a un instrument destinat a fer ombra. Per això, se li'n diu també «*Umbraculum*» (del llatí *umbra* 'ombra' –para-sol).

EL TINTINACLE

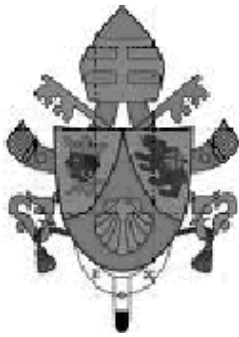
L'altra ensenya pontifícia, pròpia d'una basílica, és el «**Tintinacle**». Pot adoptar la forma d'una mena d'estandart metàl·lic o de fusta, o d'un campanaret amb diverses campanes destinat a ser transportat. El nom ve del llatí («*tintinnacuim*» o «*tintinnabulum*») i té a veure amb el so del dringar de campanetes.

Aquest emblema basilical es col·loca, com ja ho sabem, al costat de l'altar i es fa sortir a les processons, juntament amb el conopeu, precedint la creu.

A l'Edat Mitja tenia la funció pràctica d'**anunciar** al poble de Roma de la **proximitat del Papa** durant les processons.

Actualment, ha quedat com un element decoratiu, simbòlic i d'honor, i té la mateixa funció de mostrar, junt amb el conopeu, la unitat de l'Església, particularment la de basílica amb el Sant Pare.

L'ESCUT PONTIFICI

Un altre element que el Papa dóna com a privilegi a les basíliques menors és el de poder emprar l'**escut pontifici**,

L'escut papal pot ser col·locat a la **façana de l'edifici basilical**, als seus estandarts i al segell basilical

Hom ja s'adona de seguida que es tracta d'una mostra més de la vinculació de la basílica amb la Santa Seu i constituïx un signe de la seva identitat.

L'ESCUT BASILICAL

L'**escut basilical** és l'altre símbol de les basíliques majors o menors; val a dir, el paraigües o conopeu basilicals damunt de les «*claves decussate*» o les **claus creuades de Sant Pere**, signe de l'autoritat pontificia.

Com l'escut particular de cada Papa, el de la **basílica** pot ocupar també un lloc d'honor damunt de la **porta principal** del temple; un altre signe de comunió amb el Sant Pare.

Dr. Ramon Corts i Blay, rector